

STORTINGET

Innst. 152 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:45 L (2017–2018)

**Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Lene Vågslid, Jan Böhler, Maria Aasen-Svensrud og
Hadia Tajik om endring i ekteskapsloven (forby
barneekteskap i Norge)**

Til Stortinget

Sammendrag

I representantforslaget vises det til at i dag kan barn ned til 16 års alder i Norge få tillatelse til å gifte seg, i henhold til ekteskapsloven § 1 a, under nærmere vilkår og tillatelse fra Fylkesmannen.

Å få slutt på barneekteskap er en av FNs bærekraftsmål for 2030. Et forbud i norsk lov vil, i tillegg til å forhindre ekteskapsinngåelser for barn mellom 16 og 18 år i Norge, sende et signal til andre land hvor barneekteskap er mer utbredt, om at barneekteskap ikke kan aksepteres.

Forslagsstillerne peker på ulike hensyn som taler for at alder for ekteskapsinngåelse i Norge bør være helt parallell med myndighetsalder, og dermed 18 år – og uten unntak.

I representantforslaget fremmes følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (forbud mot barneekteskap i Norge)

I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 1a. lyde:
§ 1 a. Ekteskapsalder.

Den som er under 18 år, kan ikke inngå ekteskap.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2018.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Marianne Haukland, Tage Pettersen og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til Representantforslag 45 L (2017–2018) fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Böhler, Maria Aasen-Svensrud og Hadia Tajik om endring i ekteskapsloven for å forby barneekteskap i Norge.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne mener det skal være opp til den enkelte når og hvem vedkommende skal gifte seg med, og at ungdommer under 18 år skal slippe å måtte gifte seg på grunn av sosialt press eller forventninger. Forslagsstillerne viser også til et av FNs bærekraftsmål for 2030, som er å få slutt på barneekteskap, og foreslår på denne bakgrunn å endre ekteskapsloven slik at den som er under 18 år, ikke kan inngå ekteskap.

Komiteen viser til svar fra Barne- og likestillingsdepartementet v/daværende statsråd Solveig Horne, datter 16. november 2017, som sier at regjeringen innen kort tid vil sende et forslag på høring med samme innhold som dette representantforslaget. Statsråden mener endring i ekteskapsloven bør behandles som vanlig lov-

sak, men viser til at det vil bli forkortet frist på høringen og at saken har høy prioritet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter forslaget om å forby ekteskapsinngåelser for alle under 18 år. Et slikt forbud vil være et viktig signal om at barneekteskap er uakseptabelt, ikke bare til land der barneekteskap er vanlig, men også til norske borgere som vurderer ekteskapsavtaler for sine barn. Disse medlemmer mener det også bør vurderes om den foreslåtte lovendringen bør inkludere et forbud mot å inngå forhåndsavtale om ekteskap før den aktuelle aldersgrensen på 18 år.

Disse medlemmer foreslår derfor følgende:

«I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 1a. lyde:

§ 1 a. Ekteskapsalder.

Den som er under 18 år, kan ikke inngå ekteskap.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere å foreslå en bestemmelse i ekteskapsloven om forbud mot å inngå forhåndsavtale om ekteskap for personer under 18 år.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til Arbeiderpartiets forslag om å innføre forbud mot å inngå forhåndsavtale om ekteskap før aldersgrensen på 18 år. Flertallet mener det er vanskelig å se for seg hvilke rettsvirkninger et slikt forbud vil få. Et slikt forbud vil også være vanskelig å håndheve. Forhåndsavtale om ekteskap er ikke et etablert begrep i ekteskapsloven og fremstår derfor som uklart. Det bør ikke være meningen å begrense samtykkende ungdom i å uttrykke intensjon om ekteskap gjennom eksempelvis forlovelse. Dersom begrepet er ment å ramme avtaler om ekteskap som er mot enkeltpersoners frie vilje, rammes dette allerede av forbud mot tvangsekteskap. Flertallet understreker at inngåelse av ekteskap skal skje mellom samtykkende individer. Ekteskap vil etter loven være ugyldig dersom de er inngått i strid med et slikt samtykke eller under tvang. Dette gjelder uavhengig av hvem som har utøvd tvangen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at daværende statsråd Solveig Horne i brev til komiteen av 16. november 2017 varslet at et forslag om forbud mot barneekteskap skulle sendes på høring innen kort tid, og forventer at saken prioriteres høyt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen 13. desember 2017 sendte på høring forslag til endringer i ekteskapsloven om å innføre en absolutt 18-årsgrense for å gifte seg i Norge. Høringsfristen gikk ut 2. februar 2018, og regjeringen har varslet at en lovproposisjon til Stortinget om dette er høyt prioritert. Flertallet mener at det foreliggende representantforslaget er unødvendig, siden regjeringen allerede har tatt initiativ til å forby barneekteskap i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at selve begrepet «barneekteskap» er svært uheldig, selv om det er allment brukt og refererer til ekteskap inngått med barn eller mellom barn. Disse medlemmer er av den oppfatning at begreper og uttrykk vekker assosiasjoner og inneholder verdiladninger. Det man omtaler som barneekteskap, er i realiteten frarøvelse av et barns frihet og dets barndom. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at man nå på engelsk bruker Child, Early and Forced Marriage (CEFM). I Plan International og i FN-resolusjoner o.l. er dette det korrekte begrepet.

Disse medlemmer registrerer videre at «Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken 2016–2020» også bruker begrepet barne- og tvangsekteskap. Disse medlemmer merker seg at grunnen til at man har gått over til det bredere begrepet internasjonalt, er fordi det anses som tvang når det involverer barn. Disse medlemmer støtter uforbeholdent denne vurderingen og mener at det utvidete begrepet også bør innarbeides i det norske språket.

Disse medlemmer vil vise til at Norge gjennom tilslutning til internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og gjennom deltakelse i FN, Europarådet, Nordisk ministerråd og andre internasjonale organer har forpliktet seg til å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og vold og seksuelle overgrep mot barn. Kjønnsbasert vold kan ta mange former, som negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. De som rammes av tvang, vold og overgrep, lever med langvarige belastninger. Dette begrenser også mulighetene deres til å delta i samfunnet gjennom arbeid, utdanning og frivillig engasjement. Deltakelse er viktig også for å bygge tilhørighet og tillit i samfunnet. Kampen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er derfor også en viktig innsats for inkludering og deltakelse. Disse medlemmer er kjent med regjeringens handlingsplan, «Retten til å bestemme over eget liv», men mener at flere av tiltakene som der foreslås, er lite forpliktende, og at planen som helhet er for lite ambisiøs.

Disse medlemmer mener det nå trengs et ordentlig krafttak for å bekjempe negativ sosial kontroll og æresrelatert vold og for å hjelpe unge mennesker som i dag utsettes for dette, eller befinner seg i faresonen. Alle kvinner, barn og unge har en rett til å leve sine liv uten psykisk og fysisk vold. Undertrykkende strukturer som negativ sosial kontroll og æresrelatert vold har eksistert i ulike kulturer til ulike tider og i forskjellige grader, men dreier seg om den samme ekstreme kontrollen, kjønnsdiskrimineringen og fysiske og psykiske volden som utarter seg i samfunnet i dag, og som særskilt rammer kvinner og barn. Behandlingen av disse spørsmålene må særlig sees i et likestillingspolitisk perspektiv og et barnerettighetsperspektiv.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter på denne bakgrunn forslaget om å forby barneekteskap og vil for øvrig vise til Dokument 8:120 S (2017–2018), der Sosialistisk Venstreparti har fremmet ytterligere 21 forslag for å forebygge og beskytte unge mennesker fra å bli utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til den varslede lovproposisjonen og støtter intensjonen om å innføre et slikt forbud. Flertallet mener at et forbud vil stå sterkere hvis det vedtas etter en ordinær lovbehandling, istedenfor i et privat lovforslag. En ordinær behandling ivaretar normale hensyn til saksbehandling, slik som offentlig høring, gjennomgang av de aktuelle fagdepartementene og utredningsinstruksen. Alt i alt vil en ordinær behandling gjøre at et forbud vil stå sterkere juridisk. Flertallet fremmer derfor forslag om at representantforslaget ikke skal vedtas, og avventer den varslede proposisjonen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 1a. lyde:
§ 1 a. Ekteskapsalder.

Den som er under 18 år, kan ikke inngå ekteskap.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere å foreslå en bestemmelse i ekteskapsloven om forbud mot å inngå forhåndsavtale om ekteskap for personer under 18 år.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:45 L (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Bøhler, Maria Aasen-Svensrud og Hadia Tajik om endring i ekteskapsloven (forby barneekteskap i Norge) – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 1. mars 2018

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Geir Jørgen Bekkevold

ordfører

Vedlegg**Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråd Solveig Horne til familie- og kulturkomiteen, datert 16. november 2017****Dokument nr. 8:45S (2017-2018) - Representantforslag om endring i ekteskapsloven (forby barneekteskap i Norge)**

Jeg viser til forslaget fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Bøhler, Maria-Karine Aasen-Svensrud og Hadia Tajik. Forslaget ble oversendt Barne- og likestillingsdepartementet 14.11.2017 for vurdering.

Forslagsstillerne har fremmet forslag om å endre ekteskapsloven § 1 a, slik at alderen for ekteskapsinngåelse i Norge blir helt parallell med myndighetsalderen, og dermed 18 år – og uten unntak.

Forslagsstillerne har fremmet følgende forslag til lovendring:

Vedtak til lov om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (forbud mot barneekteskap i Norge)

I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap skal § 1 a. lyde:

§ 1 a. Ekteskapsalder.

Den som er under 18 år, kan ikke inngå ekteskap.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2018.

Jeg har følgende kommentarer til representantforslaget:

Regjeringen har besluttet å sende på offentlig høring innen kort tid forslag til endringer i ekteskapsloven med samme innhold som forslaget fra stortingsrepresentantene. Det vil si et forslag om å oppheve muligheten til å gi dispensasjon til personer mellom 16 og 18 år til å gifte seg i Norge, og dermed innføre en absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge.

Jeg er enig med forslagsstillerne, og ønsker at 18-årsgrensen for å gifte seg i Norge skal være absolutt. I Norge bør vi ikke akseptere at mindreårige gifter seg. Selv om det er svært få under 18 år som har fått dispensasjon til å gifte seg de siste årene, vil en absolutt aldersgrense sende et tydeligere signal både i Norge og utenlands om at vi ikke aksepterer at mindreårige gifter seg i Norge.

Forslaget i foreliggende representantforslag om at loven skal tre i kraft 1. januar 2018, vil ikke la seg gjennomføre uten at det ses bort fra utredningsinstruksens krav om offentlig høring. Jeg mener at forslaget om endringer i ekteskapsloven bør behandles som en vanlig lovsak, og sendes på alminnelig høring, men med forkortet frist. Saken har høy prioritet og vil bli sendt på høring så raskt som mulig.